Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

६३२

No. ८८ग-१ Torn page- N.A

Title पार्वणश्राद्धविधिः

Author

Extent २३पत्र Age सं. १९६२

Subject धर्मशास्त्र

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

वावेण श्राद्धस. नं. ८८

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा॰ श्रा॰ ॐ श्रीगणेशाय नमः पितृभ्यो नमः विधाय वंदनं विष्णोः
ए॰ सुबोधायार्थिकामिनां कुर्वे पार्वणश्राद्धस्य विधिं मुनिवाक्यसंमि
१ तां १ श्राद्धं कुर्वंति ये मर्त्याः श्रद्धावंतो मुनीश्वराः न तेषां सं
ततिच्छेदः संपन्नाशोपि जायते इति नारदीयवाक्येन श्राद्ध
कृतः फलश्रवणात्कर्तव्यत्वे प्राप्ते सति कस्मिन्काले विधे
यमिति जिज्ञासायां तावत्कालनिर्णयमाह विष्णुः अमा
वास्यास्तिस्रोष्टकास्तिस्रोन्वष्टका माघी प्रौष्ठपद्यूर्ध्वं कृष्णत्र
योदशी व्रीहियवपाकौ चेति एतांस्तु श्राद्धकालान्नित्या
नाह प्रजापतिः श्राद्धमेतेष्वकुर्वाणो नरकं प्रतिपद्यते ब्र
ह्मपुराणवाक्यमपि अमायुगमनुक्रांतिच्छायायां महालयोऽष्टपूर्वां १
मघासु च प्रोष्ठपद त्वरनेोयमः प्रेतानां पितृश्राद्धपियमालयात्
क्षितेर्ज्ञायते मातुश्च संकल्पात्पूर्णं संवत्सरे ११ कन्यागते सवि
तरि यावत्तुलामिति षोडशस्तत्र कृष्णभिस्तावीनेकुद्दत्तमप्या
© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

[illegible] १ [illegible] कृपालितेऽपि पृ०

विनाश [illegible] पूर्व [illegible]

पाप [illegible] काले [illegible]

[illegible] पापानां चेति । [illegible]

[illegible] वस्तुतामिति । [illegible]

[illegible] कपापविनाश [illegible] संभवाद् चेति [illegible]

[illegible] मंगलानन्तरमेव [illegible]

[illegible] चेति [illegible]

[illegible]

[illegible] ग्रालरणा [illegible]

[illegible] पाप [illegible] मित्याहुः । [illegible]

निरासः । यत्संकल्पितं [illegible] गोचराः [illegible]

[illegible] एतत्प्रकारे हानिः

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा·श्रा· विद्यो हूतं दणवयो मि स्त्रियो वा अक्षकल्पितिस्सा द्वा त्याच्य
स्रः त्नवाहिन्नोभिय र्थः पार्वस्याम्राद्धमिति पार्वस्याम् भ=
२ वं पार्वस्याम्भिति बहुत्वाचीमात्रपदनंद र्थस्तादेव श्राद्ध
दवेकथं बहुत्वं श्राद्धं पार्वस्याम्राद्धमिन्नकादं कन्
कुर्वात्रित्याह ला चैव सर्वदा मात्रेन्वे कादशश्राद्धं पा
र्वरणं विधीयते इत्यादि स्मृतेः एप्वदामिति रुक्तो
बुविधिश्वकारणात्तस्य प्रयोगः स्वर्गायत्रा विधियता का
क्रियतेन इत्यत इत्यर्थः तत्राद्यश्राद्धस्वरूपे कर्तुः
कर्तव्य त्वमाह· मिमं विनातत्रोहोपनर स्व तिष्ठानमा
नाहृ ओदवाद्ध व चानद्य ध्यान वष्या भेमातिमाशय
स्मृतेः पिण्डमान्वपान्त्रा प्रास्त्रपाकर्ता पुत्र स्तान्वयादकः
दर्भपाणीस्तत्नद्ध्वमुः श्राद्धरणानि त्रयद्वयपाद्भवना
देवः विप्रस्त्याद्धस्वमुः स्नान्नात्यैकादशानाभिवत् श्र

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

थ॰ शोधयेद् ब्रह्मचारी निःशेषं शास्त्रमंत्रयेत् १ निमंत्रयेन्द्रा[illegible]
श्रोताद [illegible] यालिणाशनं [illegible] नि [illegible] नैपि निमंत्रोत्त्वा[illegible]
व॰ शिवानरं निमंत्रयेत् एवं [illegible] मासेत्रिवादिन एवा [illegible]
[illegible] रथं [illegible] रा [illegible] विप्रा [illegible] लोकनिमंत्र [illegible] कमवा [illegible]
[illegible] यावी [illegible] लावि [illegible] विप्रान् [illegible] सर्वे [illegible] रिता [illegible]
[illegible] गी [illegible] कुर्व [illegible] निमंत्रयेत् [illegible] एवं [illegible]
[illegible] नार [illegible] श्राद्धे [illegible] नैवा [illegible] यो [illegible]
[illegible] श्राद्ध [illegible] विप्रा [illegible] र॰ [illegible] वाचार [illegible]
[illegible] लोकं [illegible] विप्र [illegible]
[illegible] लोका [illegible] संपूर्णा [illegible]
[illegible] वरा [illegible] पा [illegible] वपावि [illegible]
[illegible] वि [illegible] कविशि [illegible]
[illegible] रीलि [illegible] रवि [illegible] विवकारी [illegible] सन्तवाम॰ [illegible]

मं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा॰ स॰ ३ पं॰

श्र्याद्भगीतीचकारीणा श्रीशीर्षलकः श्रतच्छास्त्रामिर
निरतः परात्रनिरतो न्गुधि: वृत्तीदीपरिवेनाचावेदकः
श्राणेयोगके: कुंडश्च गौलवीध्वच्छे: श्रावारशायस्त्र
तवः निरंयरात्रीयसेवीविहीनतध्य: किनवेतिरग
इशिवः वोडश्ह: दृचलीयानि रवेविन्याविवाचवादि
चिकृनादि पंचवीरती मनुनायुंको मश्रालरोवारि
तैनवृत्वे वा भैरिणि यमेविन विश्वकामणिन्यालपवि
त्रिमश्रयत्नतदृयान: यदीद्वावियनराणश्रष्टुं कोडश
दृष्टा धीमा हृषवलेरहृश्न: रात्यावावेन्नपवलवृजे
रे नैननुश्वरिलिनारा कोडश्हरिनि स्वत्तरान वैश्व
कच्छवत्तीनियारवलीचरत्तः न्ना श्रीवराववलीद्रा
पुष्मारी चारगरवला शमिलवलय थे: जिनातारत्तय्य:
निर्मवरामाधिय यमोयेरत्रालरानिनापश्चाद्दिवकानावानि

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

श्रः ८

वं त्रयश्चावधेद्वेलः [illegible] निमित्तानि [illegible] दत्ता [illegible] र

निमंत्रयेत [illegible] पितृ [illegible] वैदेवंमंत्र [illegible] य

[illegible] वचनं [illegible] नतमो [illegible] देवता [illegible]

त्रमात् [illegible] पसव्येन [illegible] पवित्र [illegible]

[illegible] पश्चाद्यावयोर [illegible] देवत [illegible]

[illegible] द्वौदेवौ [illegible] पितृ [illegible] पि

त्रा [illegible] नत्वो [illegible] श्या [illegible] मिति [illegible]

नादेव [illegible] निमंत्रणं पूर्वं [illegible] पक्ष [illegible]

[illegible] हस्ते [illegible] पलक्षणं [illegible] यास्य [illegible]

[illegible] कर्तव्यं [illegible] जात [illegible]

नोपलेपन [illegible] कृत्वा [illegible] मंत्रयदिति निमंत्र [illegible]

[illegible] ब्राह्मणा [illegible] निमंत्रणं [illegible]

निमंत्र [illegible] येन [illegible]

प० प्रा० मात् [illegible] पलाशोषधे [illegible] लेवा [illegible] पुष्टि च
स० मेवाद्रिक्षम [illegible] गोप्रक [illegible] गोत्स्यानुवा [illegible]
८ द्विदिहनाने देवदाः तनो [illegible] नाने दोनव श्र
रवान् हिजात् [illegible] नमन्यथा [illegible] स्नानदान्
मानवति २ दानवलाधवने लोहलवनजलादि कांसी [illegible] श्री
दयादिस्वर्यः प्रायश्चित्तमन्वतोविश्लिष्टपापवश [illegible]
षेत्: तथा च नारदः विसंधिनो नवविकाश्च लब्धानपर्जन
द्विजः तिसंख्यानेद्यीसंभोगादिदोषमपव्याह नारद [illegible]
मिसमैथोपरस्तुव्यवायं कुरुते यदि ब्रह्महत्यामवाप्नोति
मरकोपोपपव धर्म २ मातृपित्रादि [illegible]
वैमनस्याद्वनि [illegible] यानि फलन्तः [illegible] २४०=
वेदादि [illegible] कल्पान्त [illegible]
वस्यानामादानवानतव्यथाह [illegible] प्राय: लघुप्रायश्चित्तं कल्पं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

कर्मसमाप्तिश्च श्राद्धं समाचरेदिति द्विविधकालेऽपि संतर्के
१ दिवसस्याष्टमो भागो यदा मंदायते रविः स कालः कुतपो
ज्ञेयः पितॄणां दत्तमक्षयम् २ अपराह्णः पितॄणां दत्तकाः
लः स्वयंभुवा तत्काल एव दातव्यं वापरं नस्मादिति गौतमः
१ पूर्वाह्णे दैविकं कार्यमपराह्णे तु पार्वणं एकोद्दिष्टं तु मध्याह्ने प्रातर्वृद्धिनिमित्तकम् इत्यादिवचनै
र्यः अपराह्ण इति अपराह्णे तु अपरो भागो द्वितीयो
मध्याह्नात्परतः कालः इत्यर्थः तत्र मनुः मध्याह्नात्
परतः कालः कुतपो यदा [illegible] इत्येतस्यैव सकाल
[illegible] पितॄणां यत् कर्त्तव्यं दीयते विशेषः काल
१४ समाः राज्ञः संततिर्विविंरिणं पितॄणां नोपतिष्ठते १ रात्रौ
श्राद्धं न कुर्वीत राक्षसी कीर्तिता हि सा संध्ययोरुभयो श्चैव
सूर्ये चैवाचिरोदिते इति तदिदं मनुः उक्तवाक्यादितिविध

का॰ प्रा॰ कुर्यादिति आश्विसौदितौ दिनोपक्रमं मुहूर्तद्वय रात्रयः

स॰ अंगुलको शीतलास्नानः आर्द्र कार्यामी मानवः स्नात्वा

५ कारीभवामि देवांशियै कार्याणि इत्यादि वाक्येभ्यः स्ना

नेशाति नद्यकेवलः अंध्याय प्रांमुखः दिध्यावा... सदा

लये ... उदङ्मुखो वा देवत्ये दक्षिणा मुखः

... प्रा॰ ... पाखुलावासाः स्यात् ... लौके

ति देवार्थी सुमनः स्नानं ... प्रा॰ ... किंतु ...

न्त के शाली ... नैकवस्त्र धरस्तु ... सर्वमन्द्

लै॰ द्विवासा स्नात्वा ... वासली... ...

शिष्ठः ... होमोपवासेषु धौतवस्त्रः सदा भवेत् ...

तः ... प्रा॰ ... विवर्जितः ... ...

एकवस्त्र ... रात्रा ह॰ शातातपः सव्यासः ...

एकं ... वस्त्रं ... एकवस्त्रः ... पित्र्ये ...

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

ज्येष्ठ इति॥ कषायरज्जादिवत्येवमाह॥ बौधायनः
कषायवाससः कुर्वीत जपहोमप्रतिग्रहान् नतेषु वा
संभवानि हव्यकव्येषु यो हविरिति॥ श्राद्धारंभे स्वयं शा
नैव पादप्रक्षालनं चैव विकिरपिंडदानं च बहुस्त्र
वमनस्पर्शनमित्यादि प्रत्याचाम्येति॥ द्विजातीनां
वमनप्रकारमाह॥ याज्ञवल्क्यः आधिषु प्रक्रोतिस्यादि हिताभिः
केन कुर्वे॥ हार्क कुशाङ्कुराभिः प्रथमपार्थसंख्ये विज्ञानयः॥ शुद्धो
रस्त्रीयाच्चरद्भ्यस्तहास्यस्यापिरमनः॥ श्रोतमंडोष्ठप्रांतेन नाकु
त्राणिमुख्यः तत्कुर्यात् यदाह नारदः आंगुष्ठेनापि अप्रायमेत
प्रयत्नोद्धिय॥ त्रिः प्रानुवीपिबेदापो गंधफेनविवर्जिताः मानवार
त्रिणिमष्टमतार्थं शुद्धार्थमेवमप्येवमाचम्य विप्रेदद्यादूर्ध्वम्(मु
क्तां दिवालाः॥ शिरश्चम्य धोषितम् श्रोतजुत्सर्गान्याश्चाग्र
७ त्र आचमनस्यवर्द्धमानासिंहडराणा दक्षिणांककरंकृत्वागोकर्ण

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

प. मा. कृमिवत्तुणः श्रियिवेदीहितिं तोयं सास्यं धियरिसार्तुर्यो हि शिला
स. वेष्टितां मिति गोमयेनालि त्रानविकृतमंडलकं तेषां चाहुता
६ स्य: श्राग्राग्र्यसमगुह्यानां मंडलकारपेतायथिनी यशांवि
त्रान्थकारमपि चतुरस्रं ब्राह्मणस्य त्रिकोणं क्षत्रियस्य च
वैश्यस्य वर्तुलं शूद्रस्याग्नेहरणं भवेत् १ मंडलकार
णांतु गोमूत्रेणान्यपि मनुष्यशरीरो. चोक्तं गोमयेन
पालितायां गोमूत्रेणाद्य मंडलं श्राद्धिनाद्धि लक्षण्यानि
तद्दस्यर्च्यापसव्यं च यो दिति तत्र लेपात्रै तन्मंडलं लक्षण्यानि
रक्षिरम्यर्च्य तत्रालिहासनानि स्थापयित्वा पादप्रक्षाल
नादि पूर्वं कान्ब्राह्मणान् उपवेशयेत् तेषां चतारदी पर्वो
कं प्रक्षाल्य विप्रपादांश्च स्वाचांतान् उपवेशयेत् यथावद
र्चितं कुर्यात् श्मिरक्षा रायरणां प्रपूं भिन्नौसे ब्राह्मणो विद्युत्स्य:
इत्यापि पिंडराह: श्रासनेषु यलक्षत्र त्रिवीहिमंत्र एवक

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

[illegible]
ष्टपंक उपसंदष्टादकान्स्म स्यागिवप्रांन्त्ताकपवेश यो द
गंधाद्भिरर्वयोदृत्पापिपकराह. उपवेश्यपनुत्ताद्विज
नासनेष्वाक्कुशासिनाकां श्यमात्दुै: दिराभिभिरर्चयेद
वस्त्रवंकामिति प्राप्यमंकस्यासनामिति चेत्र विष्णु
ह प्रथ्याम्योवच: क्रमेण कशीन्तरेखासनेकपवेश
येत् विधान्तपोपिकानांवेश्यपमासनामिति चेते पं
गां नपंक्तिवाशीस्थानांसमंतां भावद्भोजनामिति गैत्रेवा
कुहकाभावेवालारोभ्य: गृहीत्यादिस्मृपक्तौ नारदेन:
प्रतिसंधिनेभ्रावित्रेभ्रामिलितेभ्यपि ज्ञानतमा: प्रायश्चित्ताविष्णु
भुक्तान्नेभ्योठसांतासमाचरेत प्रवेम: प्राकृकरिष्य
इमवरक्षेत्रिपात्रमाहित: क्रू वेतिस्तेनेत कोदभ्योद
[illegible] अतिनाम्पप्पा २ उनराणिनिपंचनारदेनोक्त: प्रा
[illegible] पंसमनुत्तानीविप्रान्दरपोतिपंचयेत् उप्यौविष्येदत्वार्घ्य

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा॰ श्रा॰ पितृवर्ग्येचैत्यप्याविधिः देवतापक्षेचापितृपक्षेकैकं वानिमंत्रयेदि
सू॰ ति मार्कंडेयः पवित्रपाणिराचांतानासनेषूपवेशयेत् यु
ग्मान्देवेऽप्ययुक्तपित्र्येयुग्मानित्येवंच ? अयुग्मान् प्रा
ङ्मुखान् अयुग्मानुदङ्मुखान् यत्तु मनुनोक्तं द्वौदैवे
त्रीन्पित्र्ये एकैकमुभयत्र वा भोजयेत्सम्यक्रोपि न प्रस
श्रा॰ ज्जेत विस्तरे [illegible] विप्रसंख्याप्रसंशार्थं [illegible] धिक संख्या
निषेधार्थं नत्वासन्निनाधिके संख्याविधीयते विधत्ते च
गौतमः नवावरान्भोजयेदयुजो वा यथोत्साहमिति
शंखः भोजयेदप्येवाप्येवं ब्राह्मणान्पंक्तिपावनान् दैवे कृत्वा
तु नैवेद्यं पश्चात्तस्य तु तन्निर्वपेत् [illegible] एक एव यदा
विप्रः [illegible] पितृणां ब्राह्मणाय योज्यो देवे
ताग्निशान्नियाजयेत् वसिष्ठः अपि वा भोजयेदेकं ब्राह्म
णं वेदपारगं (श्राद्धे [illegible] गच्छेत्) [illegible] शीलादिसंपन्नं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

सर्वालंकारसंवर्जितं पथिकं भोजयेच्छ्राद्धे दैवतत्त्वकं पथं भवेत्
सर्वं पात्रे समुद्धृत्य सर्वस्य प्रकृतस्य तु दैवतो यत्नेन कृत्वा
ततः श्राद्धं प्रवर्तयेत् प्राशयेद्व्यंतदग्नेनान्नदपात्रं ब्रह्मचा
रिणो बृहस्पतिः यथैकं भोजयेच्छ्राद्धे स्वल्पत्वान्मुकृतस्य
तु स्तोकं स्तोकं समुद्धृत्य तेभ्यो व्यंजनं निवेदयेत् १ श्रापु
राणे पितृसमर्प्यान्नस्य स्तोकं स्तोकं तृतीयं तृतीयं भागं तु
ध्याप्य कृतं तेभ्यः पित्रादिभ्यः अन्यंकांदद्यादिति स्वर्धः
१ मार्कंडेयः स्नातः स्नातानास्वयावृत्त्वा स्वागतेनागता
न्द्विजान् [illegible] स्थितो देशे विविक्ते तत्र कीर्णतिलबर्हिषीत
ति प्रत्ययः श्राद्धदेशानिति श्राद्धस्य सुविदेशे विविक्तं
गोमयेनोपलेपयेदिति मत्स्यो देशः स्यात [illegible] ति
विविक्तं गृहाणामपि पितृ [illegible] मेव [illegible] वैतु विवि
क्तेषु च [illegible] दत्तेन पितरस्सदा गोमयेनोपलेपनमपि

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा॰ भा॰ सं॰ ८

मृत्युमात्रेणैव न चक्षुस्त्रिलक्षणैर्भर्जितानाद्धा स्त्रीन्यकालो
मोक्षमरणादपि सेकादुल्लेखनाद्वैयावत्स्नानान्निर्लेपनाद्विति॰
याज्ञवल्क्योक्तप्रकारेण गृहीतव्यातेजान्यपर्यायः न्वै
हरांच सर्वत्रवस्तुयात्स्तालेपोपयत्रनाविपन्ने यद्बलेपश्च
न स्वत्वप्रत्नलेपेनस्युरस्तीणी भागवड्कोः केस्मागणी
त्रिविधपुत्रकारीस्वकेतिवेस्तुचारिः प्रत्रस्तुन्यरदेवोक्त
औरसः क्षेत्रजश्चैव दत्तश्चैव कृत्रिम एव च कानीनश्च सहोढश्च
गूढोत्पन्नस्तथैव च पौनर्भवोऽपविद्धश्च स्वयंदत्तश्च क्रीतः क
तस्तथा स्वयंचोपगतः पुत्रा द्वादशैते प्रकीर्तिता १ अत्र
त्रयपि पुत्रेषु च ज्यपौनर्भवकादीनां सहोढगूढोत्पन्नानां उ
क्ताः न त्वापि कलौ नैव न मेध्यानेषां निदानभवराणां कप
व तेषु ज्योगाहिनस्य सीक्षस्तापपोनर्भविः स्तनः कानीन
श्च सहोढश्च गूढोत्पन्नस्तथैव चेति १ दत्तकादयस्तु मध्य

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

मः तथापदत्तोपाविष्टः कौतस्मकृतः प्रोद्धृतपेयव जा
मिश्रत्राकर्मसु प्राग्यथमासितस्तनेरता १ प्रोद्धृतेति स्पृष्टाः
पुत्राहृति व्यादिशब्देन पितृहीनो पौत्रो सपुत्रयोरपि पि
९ तामहप्रपितामहयोः पार्वणश्राद्धाधिकारिणा विज्ञेयौ बाला
धिकारिणा इति चेत्तथा याज्ञवल्क्यः नब्रह्मचारिणः कर्तृक
दुकपतितानां च पाषंडमाश्रितानां स्तेनानामभ्यान्यानां विकर्मिणः
गर्भर्तृगर्भदुहा [illegible] वस्तरायाश्चैव योषितः १ स्वपनयनकाले स्योः
नापनयनाः व्रात्या इति निंदितकर्मकर्तारो निकर्मणा हृत्यर्थः
ता इति तथागमनानंतरमुदङ्मुख इति उत्तराभिमुखः
सन् उपविश्य पत्नीस्वासने स्थापितिक्त्वेति स्थितिरपि श्रो
पादरहिता १ ततोऽदङ्मुख उपविश्यासि [illegible] न्नसंभवे लि
[illegible] पाचुकं [illegible] तथाचाह शांखायनः प्रातरमा
चमनं होमं भोजनं देवतार्चनं प्रौढपादो न कुर्वीत तथा ध्या

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा॰ श्रा॰ स॰ ९ पत्रा १८

पीत्वतर्पयीत्वाभिनि· सिद्धान्नसंभव इति· सिद्धान्नस्यसंभ
वेस्यास्मिन्स्यामिभोजनात्प्राक्सतीत्यर्थः सिद्धमितिगोपा
चक भोजनांतज्ञातमिति पाचकामिति पाककर्तारं
चक्रेष्टेति श्रद्धां कल्पेत्यर्थः पाकेलौकाद्विपित्रर्थेनिवेदयेत्
पाकेवक्ष्यदेवार्थमेवच विशेषमाह· पैठीनसिः पितृपाकं
समुद्धृत्यवैश्वदेवंकरोतिच अग्रासुरं तद्भवेच्छ्राद्धं तत्तोन्त्रा
हापिकंबधशति उक्तंच स्पित्वाचोदमुखः श्रीड·वाप्ता
सनेसर्वपापानतिलान्विकरेत्पाचकंचष्टद्धासिद्धंपितृभ्यश्च हस्त
८ येत् १ तत्रब्रह्माण्डपुराणोपि तत्रासिद्धार्थिकाभूमौद्विषेप्र
तोयवतत्पयेद्दिक्षुसर्वासुच तिलान्मंत्रेणानेन धर्मविदिति
मत्रनेनेतिनमोनमस्ते इत्यादिना· नमोनमस्तेगोविंद
पुराणपुरुषोत्तम इदंश्राद्धं हृषीकेशरक्षतांसर्वतोदिशः
इत्युक्तप्रकारेण मध्यमन्नः सर्वासिद्दिक्षुगोरक्षसर्वपान्

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

विकरेत्. उक्तंच गौरसर्षपमादत्वा दिक्षु सर्वासु भूमि
मात्र उद्देश्य पश्चात्कर्तव्ये पश्चात् विकरेत्तिलान् अप
हत्त इत्यादिमंत्रेण तिलान्विकरेत्. तथा चन्नारदेनो
क्तं ब्राह्मणानां चमध्येतु द्वारदेशे च सत्तमाः अपहता
इत्यचाल्पकर्त्ता वा विकरेत्तिलान् ब्राह्मणानांनिमंत्रि
तानांमध्ये इति चात्र वासस्थाने द्वारदेशे इति निवास
स्थसं. वासस्थाने तत्वेत्यर्थः सिद्धं किंपाचकं स्त्रारतो
र्व्यं घृतदीपकं अपवित्रोवेतिमंत्रेणादत्वाक्षतनीविं च
योदीत. किमिति वाक्यालंकारे रक्षार्थं दीपकं रक्षादीपकं
दत्वेति अप्राप्ते इति तैलेन घृतेन वारीयमित्यपि घृतेनो
नदीपो दातव्यः तिलतैलेन वा उक्तं छन्दपरिशिष्टेन समुच्चये
उक्तं. वस्त्राणि देवपैत्रः कर्मसंबंधीनी नीनिनाश्रावृतिनं स्परे
त् किंचित्त देवापित्र्येव वा उक्तं उत्तरेण हरेवेद्यादातिरेण न

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा॰ आ॰ विसर्जयेदितिवाक्येन अग्नौ प्रारंभे प्रणीय वसुसेके आग्नौ
स॰ अपवित्रइत्यादि॰ स्तुलाभ्यं योगादिक्रियारहसस्वद्र
९ मिपवित्रइति पूर्वोक्तक्रियादियुक्तस्य सद्भ्रापि सर्वावस्था
मिति सर्वाणि अवस्थासंसर्गप्रवाच्छिन्ना अशुचिद
शंनासंभाषाभावपराच्युतस्य भरणास्था अवस्थान्तरा श्रं॰=
तामिति इतिगत आत्मा ह्यत्रापि पूतः कश्चिज्जीवविशेषः
स्मरेत् स्मरणं कुर्यादिति कथमित्याकांक्षायां पुण्डरी
काक्षमिति पुंडरीकं हृदयकमलमक्षणोति व्याप्नोति
तस्यामिरूपेणेति पुंडरीकोपपदात्क्षतु व्याप्तावित्यस्मा
तोः कर्मण्येवकारीण्प्रत्यये सति सेपतीयत्वाद्धृदयपुंडरीक
माप्नुवत् योगिनां स्फुरत्तया प्रकाशमानत्वात् पुंडरी
काक्षः पुंडरीकाक्षः सप्तमीति योगविभागात्समास
सः हृत्पुंडरीके पुरुषध्यानं सर्वस्यापि निष्फलः बहिःपुंडरी

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

(ॐ अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोऽपि वा यः स्मरेत्पु
ण्डरीकाक्षं स बाह्याभ्यंतरः शुचिः १ कस्य काशेषु
ण्डरीकाक्षस्मरणमात्रेण यस्य पुंडरीकाक्षस्मरणमात्रेण बाह्याभ्यंतरः बाह्या गं:
भ्यंतरः स्थूलसूक्ष्मदेहद्वयावच्छिन्नः शुचिः शुद्धो भवतीति
इत्यर्थः द्वर्वरत्ना ... दीपं ... काश्यपोक्तः
पुनातु पुंडरीकाक्षः चोक्त्वा वस्तूं सेचयेदित्यनुगमाडोऽभि वि
न्यादित्याभिप्रीति ... यासिकानीति ... इत्य
स्य ... मिति पुंडरीकाक्षो नारायणः
पुनातु पवित्रं करोत्विति ... पानीयं जलमिति ए
... मुखोत्ति ... विप्रमन्त्र
८८ भवेद्धर्म ... कश्यपः स्मृत इत्यादि ... काना
श्री: ... नीयानि जलानीति ... श्रीय ...
श्रीयानि वस्तूनि सिंचेदिति ... पुंडरी

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा॰श्रा॰ काले तोदारणेन वाचितं शंखं [illegible] धरं देवी द्विभुजां वी
स॰ त्वा सस्मरेत्कर्मलोवि [illegible] पुण्डरीकाक्षं स्मरेत् हरि मि
११ त्यत्र स्मरणमुक्तं विहितमस्ति न [illegible]
मायात्येव ॐ पुण्डरीकाक्षः पुनातु इति उच्चार्य कुर्यात्
कर्माणि संकल्पकरणमपि तावत्कृत्यमेव तथा च
संकल्पविधिं कृत्वा कुर्यात् संकल्पमादितः कुशत्रय
तिलैः युक्तैः जलैः शुद्धैः कुशान्वितः १ कुशान्वित इति
ध्वत्तमोटकः तथा हि॰ वामे वहेत्कुशान् [illegible]
न्मोटकं रेमोटक इति संज्ञा [illegible] पितृकर्मणां पितृ
कर्मणामिति कर्मणि [illegible] पितृकर्माणि कुर्यादिति
॥ १ व्यासः सर्वाणि पुण्यकर्माणि दानानि निष्फलानि भवन्ति
रिति यत्र एवमतः नेति इति संकल्पानन्तरं कुशत्रयानि तिल
युक्तैः संकल्पं कुर्यादिति स्पष्टमेवाति संकल्पकारं चर

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

[illegible]

पित्रादिद्रव्यमन्नं तेन तत्तत्कररणाद्युक्तो गृहीत्वा वरु
णो दानं मम हस्ते प्रयच्छति अहं च भास्करं दधा भास्
करस्तोऽमुं ते ध्रुवामिति · भगवद्भक्तो तत्कररणामिति
भगवद्भक्तो तत्कररणामपि ज्ञात्वोऽनंतरं श्रेष्ठ तयोर्वो
क्तं व्यासेन श्राद्धे वा सा तु यः कार्यं जपं होमं प्रतिग्रहं सर्वं
तु ग्रहसंविपाकाहिज्ञानं चयनकृतं तिलास्तु प्रशस्ता हि
तिला श्यामास्तत्प्रेतानि विषयतः एवं तर्व्यापृप्रशस्त कृत
तैः कार्यमाचरेदित्युक्तवाक्योक्तप्रकारेणाद्यामात्व
श्रेष्ठा इति · (डोंडरीकात्तः पुनाम्बिवात्रिकुशात्रयानीतजे
लैः श्रा प्रवर्तनिसिंचेत्ततः कुशात्रयतिलजलेसंकल्प
१४ यति डोंम्ब्रयामुकमासेऽमुकपक्षेऽमुकतिथौऽमुकगो
५· त्राणां पितृपितामहप्रपितामहानाममुकामुकशर्मणां
३१· द्वितीयगोत्राणां मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहा

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

का. श्रा. [illegible]मेकवार्कैरक्शर्मणां पार्वणश्राद्धमहं करिष्ये । ब्राह्मणे [illegible]
स. वै[illegible]यताय शिखिभिश्च तस्मादेकमिन्दुवासरे [illegible]
१२ [illegible] क्रिया प्र[illegible] [illegible]सतनेत्र [illegible]द्वितीयातिथि:
[illegible]न वहुनाधि[illegible]त्राय[illegible] डोमिनि मासप्र[illegible]
[illegible]निमित्तानां [illegible]सर्वशः उक्तैरव[illegible]
[illegible]भवेत् इति गरुडपुराणवाक्यमनुसृत्य [illegible]
[illegible]इत्यादि [illegible]वर्तमानकाल[illegible]: [illegible]
[illegible] [illegible]ब्राह्मणस्य संकल्पस्य [illegible]
[illegible]: [illegible]हेव प्रपितामह [illegible] वाक्यम् [illegible]
[illegible] प्रातस्सपत्नी[illegible]पितृपूर्वकमित्यावायो[illegible]मा[illegible]
[illegible]रासां पितृ[illegible]पितामहेति पात्रे[illegible]
मातृपितृ[illegible] इति [illegible]
पितृः पितापितामह [illegible]प्रपितामह [illegible]

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

प्रप्रपितामहस्य तो पिता पितामह प्रपितामहास्ते वामि
ति शर्मादिशब्दप्रदानमपि वाक्यानुकूलमेव सपिंडीकर
णाद्यावत् पितृत्वेन इति स्पष्टः सपिंडीकरणादूर्ध्वं शर्मवि
शेषविभागभवेत् इत्यत्र शर्मणामित्येवमग्रेपीत्यर्थः
शर्माधिकारिणो विप्राः सर्वदा सन्तानभागिनः क्षत्रियो
वर्मशब्दोयं कवचस्य प्रधारणात् इतरे वृषिणो ...
दीयते वर्मशब्दानामित्यादिवाक्येभ्यो ब्राह्मणादीनां शर्मा
दिपदं दातव्यमिति स्पष्टम् आनंदपुराणेपि शर्मशब्दं ... वामि
... नाभिधानात् स्पष्टवचनः शर्मशब्दस्तदधिकारिणो वि
प्रा एवेत्यर्थः वर्मशब्दः कवचवाची वर्मणा छादयतीति
ति ... तदधिकारः क्षत्रियादौ ... रक्षणयोगादित्यर्थः
... शब्दस्तु वैश्यपर्याय ... दीनां ...
शूद्रके दास इत्याह सर्वेषां परिसंख्या ... वैश्य ...

प॰ क्षा॰ इतिस्मृतेः दोसहानि विष्णुपुराणेपि शार्ङ्गवक्ष्माल्लगास्यो
स॰ नौ वर्मौत्तिकसंपुटं गुम्नदसात्मकं नामग्राशमेवं श्य
१२ पू कृष्योरिति उपविश्य जपेद्धीमान गायत्रीमदन्च
यौगी ब्रह्मपुराणीयवचनादिति संकल्पकरणा
दनंतरं गायंतंत्रायते इतिगायत्रीत्वांजपेज्जपनञ्च
यन्तिदृति प्रणवव्याहृति पूर्वक एवमेवयान् तथाहि
प्रणवंपूर्वमुच्चार्य भूर्भुवःस्वस्ततःपरं (ततोगाय
त्रीजपेत् देवताभ्यःपितृभ्यश्चमहायोगिभ्य एवचनमः
गायत्रीप्रणवश्चान्तेजपंत्वेवमुदाहृतमिति योगि
याज्ञवल्क्यवचनात् जपप्यनन्तवारसंख्यानोक्ता तथापीयं
प्रत्याहारायागृहीतव्या स्मृतिः सोपानेविधिरितिस्कंद
मेवोक्तं ततोजपकरणंमेवकृत्यमेव जपस्तुसर्वधर्मेभ्यः
परमोधर्मउच्यते अहिंसयाहिभूतानांजपयज्ञःप्रवर्त्तते

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

यज्ञानां जपयज्ञोस्मीत्यादिवाक्यैर्भगवत्प्रोक्तफलाभिसं
धानादिति संकल्पपूर्वकं जपयज्ञार्थं गायत्रीजपमुत्तमं देवता
भ्यस्त्वकं च त्रिवारं च जपेत्सुधीः अस्य पुरश्चरणोपि मंत्रं च
स्याहं तस्मादस्य तंत्रे श्लोकानिर्भित्रं देवताभ्यः पितृभ्य
श्च महायोगिभ्य एव च नमः स्वधायै स्वाहायै नित्यमे
व नमो नमः आद्यावसाने चाप्यस्या त्रिवारं तु जपेत्स
दा पिंडनिर्वपणे चापि जपेदेनं समाहितः मत्प्रमाणा
सि दृष्ट्वा च श्राद्धकाले उपस्थिते पितरस्तृप्तिमायान्ति रा
क्षसाः प्रद्रवंति वै कृत्यैः देवताभ्य इति देवस्वभावो देव
ताभ्यः पितृकर्मसंबंधिभ्यः यद्वा सर्वेभ्यो देवताभ्यः पि
६२ तृभ्यः अग्निष्वात्तादिभ्यो महायोगिभ्य एवं चेति महायो
गिनो योगिनस्ते महायोगिनस्तेभ्यो नमो नमः अभावोऽस्य स्वा
हाया इति स्वाहावषडृनमुक् प्रियेत्यभिधानादग्निप्रिया

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा॰ ख॰ यद्यास्त्वस्मत्पितामह जिह्वीनेग छुत्याकुतिरूपेणयास
स॰ स्याह्लानस्यैस्वधाया इतिपितृदेशेन दीपमानद्रव्याणि
२४ त्तन्यपि तद्रूपास्वधात्वस्यानित्यमेवानिरंतरमेकनमो
नमः पुनः पुनः कृतोरादरात्प्राप्यइतियत्कनमः स्वधायैस्वा
हायैनित्यमेवभवंतीवितिसामगोः पठंते तत्ततेषामेवपठवंद
नंतत्वस्माकमिति अस्माकंतुकपत्नि एवमाणमिति मत्वा
यैऽउनरवधारणाप्यौवित्ति शिरपिदितिस्यस्पष्टमेवेति नैवा
मारहभूतातुश्ववदैवांनियोजयेत् रक्षांसिविप्रलुंपंति ह्याहु
मारहवर्जितमिति मनूक्तेः एवंदैवकृत्यंश्रेयस्मतः न
तइत्यादि मन्त्रइतिजपानंतरम् उत्तराभिमुखः समाहि
तान्तरात्मः क्रमेणपासिकत्वादिभिरासादितेकालीनेद
वाग्निकपात्रपण्यकेएवप्रियंपंक्तेशत्रंपंसदात्मकेसास्म
दयैहितत्रयमदादाराप्मसनुमजमोदान्संकल्पकयोवि

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

ति इत्यामन्त्र्य: उदङ्मुखस्तु देवानां पित्र्ये उत्तरोद्दितसंयुक्ता
न्पूर्वाभिमन्त्र्यलोकुशान् दद्यादासनंपात्रयेतुतानु देवान्परि
चरेत्सदा मन्त्रोदद्यादासनंपात्रमपिकर्तव्यमितिप्रचेता:
दर्भाश्चैवासनेदद्यात्तत्प्राशोकदाचन पितृदेवमनुष्या
णां स्यात्तृप्तिशाश्वतीतथा दैवेनुकर्तव्योदर्भाश्च प्रदातव्या
(सोर्ध्वाहीयेस्तु पाद्यादीत्यमेवनमोनम: इति विश्वेपेत्. न
तउत्तराभिमुखोदद्यादासनं चकेमेत्यादि पूर्वोक्त
कुशत्रययवान्मकासनं हस्ते प्रथमंदद्यादासनमुक्तरसे
न कुशत्रययवजलान्यादाय ओंअद्यामुकगोत्राणां
पितृपितामहप्रपितामहानाममुकामुकशर्म्मणां पार्व
णश्राद्धसंबंधिनोविश्वेदेवाः इदमासनंवोनम: इतिकु
शत्रययवजलैरासनंदेयं एवं ओंअद्यामुकगोत्राणां मा
तामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानाममुकामुकशर्म्मणां

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा॰ श्रा॰ पार्वणश्राद्धसंबोधिन्यो विश्वेदेवाः इदंमासनंवोनमः १
स॰ त्युत्तरमुत्सृजेत् ७ एष्वेकैकस्मिन्नेकैकं यद्यपि समूलस्तूलवय
२५ सः समूलस्तु भवेद्दर्भः पितॄणां श्राद्धकर्मणि मूलेन
लोकाञ्जयति शक्रस्य महात्मनः विश्वेदेवानामा
सने कुशासंख्यामाह॰ देवलः प्राङ्मुखान्यासनान्ये
वां द्विदर्भाणि हि मानेचेत्॰ एषां विश्वेदेवानामिति
यत्र बहवो ब्राह्मणास्तत्र विश्वेदेवासने द्वे प्रत्येकं दे
कुशोपच नतं कृत्वा तत्र वैश्वदेवासने कुशाचतुष्टयमि
ति तत्र च ब्राह्मणानुपवेशयेत् द्विमार्गावेगानमाह॰
गरीन्तः विधायवादर्भं विद्वानासने स समाहितः ध्येया
नत्रैषसंयुक्तं विधानं प्रतिपादयेदिति स्वयमेवप्रया
नेश्वैवं कर्तव्यमित्यर्थः यवैः दर्भैश्च विश्वेषां देवानामि
दमासनं दद्यात् निभूयो दद्याद्दैवतत्रेण इति नारदीयामि

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

दैवाम॥ यवकुशान्पजलानीति· यवकुशान्नयजलो
मीति यवकुशत्रयंचजलेचत्वारि आदायेति संकल्प
र्वपर्यंदोगृहीत्वेति अत्र पात्रासनयोः सद्योदितीया
दोहृनेरुक्ता अन्नदानेचतुर्थीस्यात्खेखाः संडुचपरुक्ता
इत्यभिधानात् अत्र पात्रकगोत्रारां मित्यादि अत्रद
तैरपि दातव्य इत्यर्थः योडुमाभ्यामिति कुशाग्रयय
वजलेरुनस्टजेदिति देवतीर्थेन संकल्पंकुर्यादित्यंगु
ल्यग्रतीर्थं देवमित्यभिधानादंगुलीनामग्रेदेवसंबंधि
तीर्थमित्यर्थः तथाचनारदः देवेचासमंकुश
६६ तोयजेभिषित्गरांतथा इतिसंयुक्तो दर्भैर्वदधानो वा
घ. तथासनामिति तेषांपितृरांमासनामित्यर्थः मन
दा-दा- स्तकरखांजदासनेकुशसंख्यामह· देवलः दक्षिणा
ग्रखभुज्जातानिपितृरणामासनानिच दक्षिणाग्रेकदर्भक

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

मा

प॰ श्रा॰ णिप्रोक्षितानि तिलैः सह हेमपात्रे च यज्ञवल्कबोधिविप्रास्तत्राभि
स॰ श्राद्धासने षट्कं प्रत्येकं यज्ञकृतं गन्धत्रयेणैकश्राद्धयामि
२६ ति (ततो पसव्यं कृत्वा पातितजानुर्दक्षिणाभिमुखो बद्धशि
खाभुग्नकुशत्रय तिलजलान्यादाय पूर्वपश्चिमक्रमेणसा
द्विनबोटकरूपाणि षडासनानि तिलजलप्रोक्षितानि प्रत्ये
कं पित्रादिभ्यश्चारभ्य डन्नस्तोत्र तत्रक्रमः ॐ मद्यामुक
गोत्रपितरमुकशर्मणा पावणाश्राकुरदमासनं ते स्वधा
एवमेवपितामहादिभ्यः पंचभ्योपि दद्यात् गतिस्पर्शः दक्षि
णाभिमुखः पश्चात्पातितजानुर्वामजानुः कांस्यतिलजलमादा
य विष्णुपादपद्मकुशद्वयं श्राद्धपश्चिमक्रमेणैवासादि
तानि षडासनानि पित्रादिभ्यः प्रत्येकं श्राद्धनानि
तिलैर्मूलैः [illegible] कल्पया पसव्य
नः [illegible]

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

विधिमान्यैश्चादेवासव्येनसर्वदाग्निनैवापितरस्तथा ॥ अ
पसव्येकृत्नेसाग्नीत्यादिवाक्येप्युक्तंहस्तांशादितनशानि
[illegible]देवासव्येनोत्तमृणीतंतरंपाणिनीवामभागनुर्यैनस अथ
स्वभावनिर्देशः पितॄणांस्वंस्वभावाः पितरोभवंतीत्य
भिप्रायः तत्र पाचस्पतिः आचाराणुःदक्षिणतोनिध
धेमपरस्यमाभिप्रायांनीतेसर्वंह्यात्माचार्यासीदंद्वीतिच श्रौ
[illegible]तपः इदंगुखलुदेवानांपितॄणांदक्षिणतोसरवः अप
धारत्यपरिस्थाप्यदेवस्वंदक्षिणतोवानतः इत्यभिप्रेत्या
पिदक्षिणायुवाह्वाति शौनकः अपः प्रदायदर्भान्दद्
यात्पुष्पाणानासनस्पपरत्यामिभेत्यापिदक्षिणाग्रानिति
दक्षिणाग्रस्तंपत्रकुशात्रयंपात्रेतिलश्चजलंचमात्रनीति
सर्वपात्रेषुमयोक्रमेणोक्तितिलजलैःसिंचनात्पवित्रा
मेकंपित्तन्तांधेनसंकल्पंकार्यमिति मध्यमांगुल्योःपवित्रमि

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा·श्रा·न्यभिधानात् संपुरस्तज्जनितोः स छ्येद्वामीनि वसौर्व
वयन्हान्पंकुपा सव्ववसर्वेद इत्युक्तानन इत्यादि·
विश्वस्यव्याम्भनि विश्वान्देवानप्या पिन्हन्स्माते
हयिन्वे स्वपान्ने वाकस्कस्वारस्वेत्सर्वपश्चादवाह
नंस्यां पाणिम् लालनंदत्वातिस्पृत्त पर्यान्कुशासना
त् श्रावाहयेदनुज्ञातोविश्वेदेवासइत्यचेतिवाक्या
निप्रायम्याश्रित्यविश्वेदेवासइत्यादिहेविश्वेदेवासः
तत्यहुतिहत्ताप्रराप्या विश्वानामेतिविष्णुना विधिवत्तां
पिदद्देवादत्ता धर्मयिधामेते नस्यपुत्रप्रमिहात्मानावि
श्वेदेवाइतिस्मरेता इत्युक्तः हेविश्वाउत्रा: सयंमेममे
हवंहूतिं हवोहूत्ताविति कोशणात् हूतिराकारसान्याले
मित्यभिधानादावाहनं कारइत्य श्रवणंकुर्वतश्रावाचु
गम आगवन्त आगत्यावेदवर्हिः कुशमातिर्वादन

स· ७ स्वाहि धनवार· ॐविश्वावि स्वाहि
८ पातविषे २स्वाहा तंवतीरवे स
प चकैनपणावकौविश्वादिति आनाहवेनतोदेवाश्रविश्वे
कानहस्त्येx वं·६

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

मदाभिज्ञो परिवाह भवान (नमस्सर्वं कृत्वा ॐ वि
श्वान्देवानावाहयिष्ये छन्दांसि ॐ विश्वेदेवास
आगत शृणुता म इमं हवम् एदं बर्हिर्निषीदत ॥
त्येनेन देवानावाह ॐ यवोसि यवयास्मद्द्वेषो यवयारा
तीः इति यवान्विकीर्य ॐ विश्वेदेवाः शृणुतेमं
हवम्मे ये अन्तरिक्षे य उप द्यवि स्थ ये अग्निजिह्वा उत वा
यजत्राः । युष्माकमासद्य बर्हिषि मादयध्वं इत्यनेन पावकं
भवतो पर्यः अत्र विश्वेदेवा स्तत्रायुं से रसं गीति स्वागा
मः प्रयुत इति तस्य स्वमि याति ताम इति स्तवेण
व्यस्तम्यादेश अतिथीदत्तेति व्यवाहितेनाङ्गुष्ठेन यः
छंदसि व्यवहिता चैतिपाणिराघुतेः आगन्तानिमम
रूपमिति अनेन मन्त्रेणानि सपात्रकेन अंगुष्ठराणावि
पितृतः देवानावाहयेदित्यने प्राङ्मुखो हयस्त्वच विश्वे

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पा॰ स्ता॰ ष्ठुत्कृष्टं दीप्तिमान् विश्वेदेवान् समावर्त्तयेत् ततो मंगल
स॰ पत्नीनां विश्वेदेवास सङ्गाणन द्वितीयं च मं पेन्मांत्रे विश्वे
१८ देवास्थरणमतु जपेन मंत्रं महलीयं कल्पीतारणां पुराणवा:
हुतिमेव विश्वेदेवास सङ्गाणनौति : गायत्र्या प्रजापति
हस्तेन विश्वाद्देवानावाहयेति देवास्त्वावाहयेवेद
न्वायथानमें त्रैराग्रीतिमा: विपक्षानां विनाशनार्थं वि
श्वेदेवान् ततो जपेत् यवोसीत्यादि हे यव त्वं यवोसि
एष्यक्रुराणोस्यनोस्माभिः षोमममहात्रिम शत्रून्‌ तो
भिद्यान्सीं हितरहितान् कुरु तन्‌ छ्द्‌ शरीरस्मान्नो
नान् यवयत स्याकुरु तया त्वं एष्यकारीन मा
सूनस्यदर्दीनपि एष्यकारीन्सर्व: मेदनार्थनिं
नेमनेकार्थत्वादिति अपि विश्वेतास्य हवं मन सक्ति
वचाद्यभिति क्षमस्व रोगत्स्वरानि सन्तु: स्त्रीलिंगोपिव

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

दिधिवीर्यं च जेष्णमं वसिष्ठे देवा मरुत्तैश्चेन्द्रमो हविर्भिर्द
वा हृदय मेमेभिनं हव्यसाकोनंश्वरस्ततश्चवणंकुरुतौ
तेके येस्स्र्पंसंततारिलोस्याति स्यमचौपस्वीपेशाधिवा
यपविस्त्वर्गस्य येचाग्निनाग्नि काम्राग्निरखाजिकाहवि
मनसा पतं पेषांतेऽत्रवायेयजत्रा: यत्रां मंत्रा हृक
तीरं त्रायंत्र इति धरूत्स्वाम्न इव त्रा स्तयः किंत्वाहि
न्वाहिंधिक शृत्रा मायासंत्राम्भ स्वामादाय यं ह स्वभ
वन् शुध्याकात्मिता सतो स्त्राभ सत्राभवन ह्यन्वर्व:
व जत्राध्याग्निजिह्वा यो येच कुनाकवासिनाता री: यें
स्यितादेवा श्राव्याहानं मदन्ते त्रुकां मादयस्वा भि:
नि सदह वैहन्यत: स्वापोश्चौच आगच्छत्विति येव
वैति कादरेवरसत्यौका लवालो घलोच्चनोऽस्तु
रवामाहि वषेव शोकोनातसदत्तत्स्ये त्क्रतके भुविष्येदवे

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

का॰ श्रा॰ शुभेविप्रेभ्रुवा यन्तद्रा ईणाज्जुषो दुष्टिहित्वाक्तो पुनरर

स॰ हो माहवक्षपार्वणेपरि कात्तिनाद्वे प्यपि पाता

२९ वैवीतीकिंच्छ्जवीयाविति स्य प्रन्यादिति॰ क्षम

घुरणे॰ पितृन्नावाहयिष्ये कुशेसपान्विपाञ्चरीनाम

ष्ठावाहत्वेत्युक्तासेः सावधानाभवं किंतीति पितृ

नितिसावधानाभवंतियिति कर्त्तव्यिपात्त प्रशान्त

स्पृच्यावाहयिष्ये त्यन्त प्रः सम्पृष्टेनः इत्यत्काह॰ उ

शत इत्यादि ऌभ्रन्तेवयत्नोपह्रुपिन्नाहत्यनुकृश

नः इच्छ्णः त्वात्वामग्निना विभिमाकृथ्यादपामनवार

नं कुर्यं इतिगावत् किंचोशंतएवत्वामाग्निसामिपो

मृते ॽ ख्वालाचायास्मिन्नवाहिषिमादय धर्मित्रिपत्

भा ॐ आगच्छन्तु महाभागाः विश्वेदेवामहाबलाः ययत्र

विहिताः श्राद्धेसावधानाभवंतुते इति श्लोकपठेत्

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

ततोपसव्यं कृत्वा॰ दक्षिणामुखः पितॄनावाहयिष्य इ
त्युक्त्वा॰ ॐ उशन्तस्त्वा निधीमह्युशन्तः समिधीमहि उशन्नु
शत आवह पितॄन् हविषे अत्तवे इति पितॄनावाह्य ॐ अप
हताऽसुरा रक्षांसि वेदिषद इति तिलान्विकीर्य्य॰ मजुवा
लयाः ततस्त्वं पितॄनावाहयाध्वर्युपत्न्यापि मन्त्रः कृयत का॰
मयमानः हविरिति शेषः उशान्तवैवामभवसह इति मन्त्रेः पितॄ
न् किं लक्षणान् उशतः इच्छतः प्राप्तुं हविर शेषं [illegible]
हृ॰ हविषे अस्मद्दत्त हविर्निमित्तं तदपाकर्म अत्तवे अदनाय अ
त्तवे अदनाय हविषे इत्यर्थः ... चतुर्थीनिर्याय्यं [illegible]
सीधिनतेनास्मात्पितॄनावाहयेदिति वाक्यार्थः हूयते हविः
उशन्तावत्तवे इत्यादि ...
[मि] ... चतुर्थी ... अत्तवे इति ... पितृबद्धः उशन्त
[...] ... पितॄनावाहयेदिति पितॄनावा

का. खा.
स.
२.
गृह्य

[illegible]विनिलाव्यादिपेन ब्रह्मभूराशे मन्त्रा[illegible]
[illegible]कैरस्य [illegible]दीणा[illegible]यापरव्याङ्गिको[illegible]पदत
[illegible]यापहुत्वा शंति [illegible]पहुत्वा तिल[illegible]
[illegible]सारिस्वाल[illegible]: [illegible]रादातवा[illegible]पावि[illegible]
[illegible]सप्तयोनि[illegible]वकृणेः किं[illegible]तावेदिपद्ःवेदि[illegible]पार
[illegible]सत्रसादृ[illegible]निवादेव[illegible]ः नवकावलम्य[illegible]राः किं
[illegible]रत्नासरादा[illegible]सारसाः सन्ति[illegible]
[illegible]पुराणारस्त्रादय[illegible]स्या[illegible]दयस्य[illegible]वाका[illegible]ः
न[illegible]गुरुश्च जिह्वा च[illegible]पिन्दव [illegible]
[illegible]णाहुताः [illegible]तिमन्त्रस[illegible]शुक्त [illegible]
[illegible]: पितरस्तान् नः[illegible]सा[illegible]पितरः [illegible]
[illegible]ः [illegible]पराः सन्तु[illegible]ः [illegible]
[illegible]पितरः पूर्वदेवताः [illegible]काः [illegible]

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

२ किंनामकाः सोम्यासः सोम्याः [illegible] णामिवानादि सोमादिति
स्मृतेः सोमपाः सोमपास्तु वै ब्राह्मणस्य स्मृतेः कीदृशाः
अग्निष्वात्ता अग्निनाऽस्पृष्टपूर्वा [illegible] देवानामपि [illegible]
व्रत्यानामग्निमाधाय [illegible] माहृश [illegible] यास्य [illegible]
नीत्यापि प्राप्ताः अग्निष्वात्ता अदेवाना मारीच्या लोका
आत्मा इति स्मृतेः वैराग्यं [illegible] पथिभिः कीदृशो देवतानां
देवानां पावनं संचरायो रित्यर्थः प्राग [illegible] स्मिन् यज्ञे
स्वधया अस्मानधि ब्रुवन्त्वधिकं प्रवक्ष्ये [illegible] पितरः
पितरः कीदृशाः स्वधया स्वधापितृ [illegible] व [illegible]
दधाति पौत्र यान्ते पितृ [illegible] यार्यं [illegible]
किंचन केवलमापितृकं (ॐ आयन्तु नः पितरः सोम्यासो
ग्निष्वात्ताः पथिभिर्देवयानैः अस्मिन्यज्ञे स्वधया मदन्तोऽधि
ब्रुवन्तु तेऽवन्त्वस्मानिति श्रुतेः) कीदृशमान्यं ते पितरो

पा॰ श्रा॰ धेन्द्रयरहौ सोमपाग्निष्वात्तादयः पितरः आगत्य मां स्नापयं

स॰ मारस्तां चेतिवाक्यार्थः आदिशब्देन मनोर्हैरण्यगर्भस्य ये

मरीच्यादयः सुतास्तेषां महर्षीणां सर्वेषां पुत्राः पितृगणाः स्मृताः

विराट्सुताः सोमसदः साध्यानां पितरः स्मृताः । अग्निष्वात्ताश्च

देवानां मारीच्या लोकविश्रुताः दैत्यदानवयक्षाणां गन्धर्वोरगरा

क्षसां सुपर्णकिन्नराणां च स्मृताः सोमपास्तु कवेः पुत्राः एवि॰ काति

षंतोऽङ्गिरःसुताः पुलस्त्यस्याज्यपाः पुत्रा वसिष्ठस्य सुकालि

नः अग्निदग्धाननग्निदग्धान्काव्यान्बर्हिषदस्तथा अ

ग्निष्वात्तांश्च सौम्यांश्च विप्राणामेव निर्दिशेत् य एते तु गणा

मुख्याः पितॄणां परिकीर्तिताः तेषामपीह विज्ञेयं पुत्रपौत्र ।

मनंतकमित्यादिस्मृतेः प्राणाः तृप्यन्तु आयान्तु इति पितृ

मन्त्रे वदृष्टं पितृदेवत्यं जपेत् इति आसाधयेत् पितृ

दर्भ्यां स्नानसमाचिन्तनामीति नारदोक्तेः इत्यादि पवित्रमु

नत

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

क्रापिविष्णुदेवार्पमिति शेषः याचान्तुप्रजापतिराह ः मौ
वर्सांराजतांत्ता स्वंखाडूगंम्हसामयंतस्या यान्निपंचसमांनी
पिच्छर्चार्पेहृजपेतुधः दर्भद्वाराधासम्भापिनापाविभ्रष्टकं
पाविश्रैस्पशति मंत्रेणाद्वेपाविन्नेचकारयेत् शत्रेयाघावस्कते
त्तरीशुपाकर्तव्यांमिति मंत्रंतुपाविश्रैस्पोवैसत्यौसर्व मि
प्रसवउत्पुनाम्याछिद्रेणपविनेणास्तूर्यस्परश्मिभिरोम·
निसृष्टापिशलाकारुपाविश्रैस्योमोछवचनात् [illegible] पवित्रा
व्यशतिमस्तदस्रां मनंतर्गर्भिकैस्यतेकोशाह [illegible] आसंसिने
नत्राविशेषमाह· यत्तपाम्येः देवशलाकैर्देवानां यात्रेक
वैत्तापः दिपेत् शत्रोदेवापवासीतिपवातापितमः दी
३३ वेत्· पुष्पधूपादिभिः [illegible] जानुभिर्मानः याज्ञा
श्री· रायासपौत्रीरीता सचार्य्ये हूर्वो आशनैपुरसावावपामि
प्रावमात्रिश्रीत्वापयसां मनापादि· श्रीसगोमंत्रस्पानिवेद्यर्य

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

स्व
पा॰श्रा॰ मेवै तेभ्यः संगमयद्यपञ्चमंत्रनाम्नि धैर्घस्तात्सवमाहः कोहि[illegible]

स॰ २२ वं स्वधैत्स्योदकं चैव पिंडदानेवदं तेनैतं च यत्त्रिनवनि

स्योढ्यं स्वधावाद्य नेवं भये इति एवं स्तानि[illegible]

जोपवेशनस्त्वं स्वधावाचयेदेवं विप्रान्ते घ्राच[illegible]

भिरोपेवला[illegible] संख्ययेत्ति तेषु [illegible] वाचयेत्[illegible]पः विधा

यिवि[illegible]साधी रणपवक्तुं यतो[illegible]यस्मादेवी[illegible]

मावोऽयं [illegible] सो ह्यपद्यो वि धीति [illegible]

स्वरात्स्मिति हूर्वदेहिस्वाधं पात्रं च [illegible] तत्र विशेषस्य

यस्तु पार्श्वः पिन्[illegible] विशेषाः यान्ति [illegible]

न [illegible] स्तावृत्तिम्नुः पलाकात्सु पित्र पात्रं [illegible] ये [illegible]

दर्भयाम्यामिति॰ १ ततः सर्वं तत्या देव[illegible] पात्र [illegible]

त्वापसव्येनापित्रार्धपात्रे पुष्पत्य का पावतं [illegible]

तदेवार्धपात्रचपये ॐ शंनो देवीरभिष्टय इत्येवं [illegible] का=

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

तयेशंय्योरभिस्त्रवंतनः १ मन्त्यावेसेचयोनोयें शन्नोदेवी
मा निष्विजा इत्यर्मिश्रेत्यसन्मेनेत्यादि मन्त्याश्चेइति देवार्धपा
वैइति शन्नोदेवीरिति- म्राप:नोस्माकंपित्तरागामिति
२३ शेषः शंभद्रभवंत किंभूताम्राप:देवी:स्तात्रीडादि
योग्याकिमर्थामित्यपेक्षायामभीष्टय उपवर्षार्थपीत
येपानायच किंचम:पित्तरागां शंय्योःकल्यागायोग्यायार
भिस्त्रवंत्विति शंय्योमिति शंशाब्दात्मत्वर्थीयोयुस्प्रत्य
यः चन्द्रर्थ्येचेचेवन्धी १ शंन्नोदेव्याजलंतिहोमेःत्युक्तो: सन्यो म्राप
नेत्यादि यवोसीतियवान्दितिलन्युक्तो: मन्त्र:सन्मामित्या
दि तिलोसीति तिलान्दत्तिपेदितितार्दोकः तिलोसी
ति- हेतिलत्वं तिलोसि तिलास्तात्पर्य पवित्रका इतिभवा
वतुन्त्वाम्राद्धेवीदिरापविकागिरा हेहिर्वकतयस्तिलाइति

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पार्वणश्राद्ध नं=८८

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri